

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

ČETVRTI ODJEL

KONAČNA ODLUKA

O DOPUŠTENOSTI

zahtjeva br. 50943/99
Stevo RAJKOVIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući 3. svibnja 2001. godine u vijeću sastavljenom od

- g. G. RESS, *predsjednik*
- g. I. CABRAL BARRETO,
- g. V. BUTKEVYCH,
- gđa N. VAJIĆ,
- g. J. HEDIGAN,
- g. M. PELLONPÄÄ,
- gđa S. BOTUCHAROVA, *suci*
- i g. V. BERGER, *tajnik Odjela*

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev koji je podnesen 30. lipnja 1999. godine i registriran 16. rujna 1999. godine,
uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena država i odgovor na očitovanje koje je dostavio podnositelj zahtjeva,
nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

A. Okolnosti predmeta

Podnositelj zahtjeva je hrvatski državljanin rođen 1920. godine i živi u Zagrebu (Hrvatska). Pred Sudom ga zastupa g. Milorad Lukač, odvjetnik iz Zagreba (Hrvatska). Tuženu državu zastupa njena zastupnica, gđa Lidija Lukina-Karajković.

Činjenično stanje predmeta, kako su ga navele stranke, može se sažeti kako slijedi.

Podnositelj zahtjeva bio je na službi u Jugoslavenskoj narodnoj armiji, te je, prema navodima Vlade, otišao u mirovinu 1959. godine. Podnositelj zahtjeva tvrdi da

je otišao u mirovinu 1960. Njegova je vojna mirovina utvrđena prema njegovom činu i godinama službe, te mu je bila isplaćivana iz Saveznog mirovinskog fonda.

1991. godine Hrvatska je donijela zakon kojim je preuzet bivši jugoslavenski zakon koji je uređivao mirovinska i invalidska prava vojnog osoblja. Tijekom 1991. i 1992. godine taj je zakon nekoliko puta mijenjan uredbama hrvatske Vlade i zakonima Sabora.

12. prosinca 1992. godine Hrvatski fond mirovinskog i invalidskog osiguranja - Područni ured Zagreb utvrdio je mirovinu podnositelja zahtjeva počevši od 1. listopada 1992. godine u iznosu od 63,22% od iznosa koji je primao do uključno prosinca 1991. godine. Podnositelj zahtjeva žalio se na tu odluku, te je, nakon što mu je žalba odbačena (*dismissed*), pokrenuo upravni spor pred Upravnim sudom (*Upravni sud Republike Hrvatske*), koji je 8. srpnja 1993. godine odbacio (*dismissed*) tužbu podnositelja zahtjeva.

18. listopada 1993. godine Hrvatski je sabor donio zakon koji uređuje mirovine oficira bivše Jugoslavenske narodne armije koji je, između ostalih odredbi, ponovio da će iznos mirovine oficira bivše Jugoslavenske armije biti 63.22% iznosa koji su primili u prosincu 1991. godine.

25. ožujka 1994. godine podnositelj zahtjeva podnio je ustavnu tužbu tvrdeći da su odluke upravnih tijela i Upravnog suda povrijedile njegova ustavna prava na zaštitu vlasništva i pravo da se protiv njega ne vrši diskriminacija.

1. siječnja 1999. godine Sabor je donio novi zakon koji uređuje mirovinska prava svih hrvatskih državljana, uključujući i oficire bivše Jugoslavenske armije.

28. travnja 1999. godine Ustavni sud (*Ustavni sud Republike Hrvatske*) je odbio zahtjev podnositelja zahtjeva. U obrazloženju odluke navedeno je kako slijedi:

«Prava vojnih umirovljenika, koji su umirovljeni prije 8. listopada 1991. godine, a koji su bili državljani Republike Hrvatske s prebivalištem u Republici Hrvatskoj i u odnosu na koje je Zajednica socijalnog osiguranja vojnih osiguranika prekinula isplatu njihovih mirovina bila su uređena zakonom koji je tada bio na snazi, a kojim je u hrvatsko pravo preuzet bivši savezni zakon koji je uređivao mirovinsko osiguranje vojnih osoba (Zakon o vojnim mirovinama), koji se primjenjuje u Republici Hrvatskoj kao njezin zakon.

Članak 1. Uredbe kojom je izmijenjen Zakon o vojnim mirovinama, koji se primjenjuje u Republici Hrvatskoj kao njen zakon, poslužio je kao osnova za određivanje iznosa mirovine podnositelja zahtjeva u prvostupanjskoj odluci. Tim je člankom izmijenjen članak 3.b, stavak 2. navedenog Zakona, određujući da će mirovine utvrđene u članku 3.b stavku 1. istog Zakona biti isplaćene u iznosu od 63.22% od iznosa plaćenog u prosincu 1991.

Ustavni je sud utvrdio da se osporeni akti temelje na zakonima koji su bili na snazi u to vrijeme te da nije povrijeđeno ustavno pravo podnositelja zahtjeva na koje se poziva u svom zahtjevu.»

B. Mjerodavno domaće pravo

Članak 1. Uredbe kojom je izmijenjen Zakon o vojnim mirovinama (Narodne novine br. 71/92 od 28. listopada 1992.), koji se primjenjuje u Republici Hrvatskoj kao njen zakon, odredio je da mirovine oficira bivše Jugoslavenske narodne armije treba isplatiti u iznosu od 63.22% od iznosa koji im je isplaćen u prosincu 1991. godine.

Članak 14. hrvatskog Ustava propisuje kako slijedi:

«Svaki čovjek i građanin u Republici Hrvatskoj ima sva prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama.

Svi su pred zakonom jednaki.»

PRIGOVORI

1. Podnositelj zahtjeva u biti prigovara da su smanjenjem njegove mirovine povrijeđena njegova imovinska prava.

2. On nadalje u biti prigovara da je to što Ustavni sud nije dao odgovarajuće obrazloženje za odbijanje njegove ustavne tužbe povrijedilo njegovo pravo na pošteno suđenje.

PRAVO

1. Podnositelj zahtjeva prigovara da je odluka o smanjenju njegove vojne mirovine povrijedila njegovo pravo na vlasništvo. Sud je ispitaio ovaj prigovor na temelju članka 1. Protokola br. 1. koji glasi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

(b) Vlada prvo tvrdi da je ovaj zahtjev inkompatibilan *ratione personae* s odredbama Konvencije jer je Republika Hrvatska nastavila podnositelju zahtjeva isplaćivati mirovinu nakon što su obustavljene isplate iz saveznog fonda u Beogradu. Stoga podnositelj zahtjeva nije žrtva niti jedne od povreda prava zajamčenih Konvencijom, jer je svoju mirovinu primao bez ikakvih prekida.

Sud podsjeća da je, prema njegovoj stalnoj sudskoj praksi, zahtjev inkompatibilan *ratione personae* s odredbama Konvencije u slučaju kad je usmjeren protiv države koja nije stranka Konvencije ili protiv privatne osobe ili kad podnositelj zahtjeva ne pokaže da bi mogao biti žrtva povrede nekog prava iz Konvencije.

Sud, međutim, primjećuje da je ovaj zahtjev usmjeren protiv države koja je ratificirala Konvenciju i protiv odluke državnih tijela o smanjenju mirovine podnositelja zahtjeva. Nadalje, podnositelj zahtjeva može tvrditi da je žrtva povrede prava zajamčenih Konvencijom jer navodi da je zbog činjenice da je njegova mirovina smanjena došlo do povrede njegovog prava na vlasništvo iz članka 1. Protokola br. 1.

Stoga se prigovor inkompatibilnosti *ratione personae* zahtjeva mora odbaciti.

b) Vlada nadalje tvrdi da Sud nije nadležan *ratione temporis* za dio zahtjeva koji se odnosi na događaje koji su se dogodili prije 5. studenog 1997. godine, kad je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku.

S tim u vezi Sud podsjeća da je Hrvatska priznala nadležnost Suda da zaprima zahtjeve «od svake osobe, nevladine organizacije ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrede od strane Hrvatske prava priznatih u Konvenciji bilo kojim činom, odlukom li događajem koji se dogodio nakon 5. studenog 1997. « Stoga slijedi da razdoblje koje treba uzeti u razmatranje počinje 5. studenog 1997. godine.

Glede činjenica ovog predmeta Sud podsjeća da je mirovina podnositelja zahtjeva bila smanjena već 1992. godine. No, on je pred Ustavnim sudom pobijao donesene odluke pozivajući se u biti na pitanja koja su sad pred Sudom. Ustavni sud nije donio odluku u predmetu podnositelja sve do 1999. godine, tj. dosta nakon što je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku. U takvim okolnostima sud ne smatra da je spriječen *ratione temporis* ispitati uložene prigovore te stoga odbacuje Vladin prigovor u tom smislu.

c) Glede bitnog sadržaja prigovora uloženog na temelju članka 1. Protokola br. 1. Konvencije, Vlada poziva sud da ovaj dio zahtjeva proglasi nedopuštenim budući da je očito neosnovan. Glede načina utvrđivanja iznosa mirovina oficira bivše Jugoslavenske narodne armije, oni navode da je najviša mirovina isplaćena iz hrvatskog Fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja u prosincu 1991. godine iznosila 63.22% najviše mirovine isplaćene u isto vrijeme oficirima bivše Jugoslavenske narodne armije. Stoga je odlučeno da će taj postotak poslužiti kao temelj za utvrđivanje svih mirovina te kategorije umirovljenika. Uz to, od siječnja 1993. godine mirovine svog vojnog osoblja povećane su 15.47%. Nakon toga one su stalno usklađivane s plaćama u Hrvatskoj, na isti način kao i sve druge kategorije mirovina.

Vlada nadalje navodi kako Hrvatska, kao i druge suverene države, ima pravo neovisno regulirati svoj mirovinski sustav i da nema nikakvu obvezu oficirima bivše Jugoslavenske narodne armije osigurati mirovine u istom iznosu kojeg bi imali u bivšoj Jugoslaviji. To je osobito tako u svjetlu činjenice da Hrvatska nema nikakav

pristup bilo kojem saveznom mirovinskom fondu dok se ne postigne sporazum o sukcesiji između Hrvatske i Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Podnositelj zahtjeva se ne slaže s Vladom i tvrdi da je njegova mirovina arbitrarno smanjena gotovo 27%. Nadalje, podnositelj zahtjeva tvrdi da je Republika Hrvatska prihvatila jugoslavenske zakone glede mirovinskih prava oficira bivše Jugoslavenske narodne armije i, stoga, ima obvezu isplatiti te mirovine u njihovom punom iznosu. On nadalje tvrdi da su sve druge republike bivše Jugoslavije nastavile isplaćivati mirovine oficira bivše Jugoslavenske narodne armije u punom iznosu.

Sud podsjeća da iako se prema članku 1. Protokola br. 1 može tražiti ostvarivanje prava koja proizlaze iz uplate doprinosa u mirovinski sustav, osobito prava na ostvarivanje naknade iz takvog sustava – na primjer u obliku mirovine, ova se odredba ne može tumačiti na način da daje pojedincu pravo na mirovinu u određenom iznosu (vidi *inter alia*, *Storkiewicz v. Poland* (dec.), br. 39860/98, 1. lipanj 1999., neobjavljena i *Domalewski v. Poland* (dec), br. 34610/97, ECHR 1999-V, i također, *mutatis mutandis*, *Kuna v. Germany* (dec.), br. 53449/99, 10. travanj 2001., neobjavljena).

Glede okolnosti ovog predmeta Sud podsjeća da je isto pitanje postavljeno u predmetu *Janković v. Croatia* (vidi *Janković v. Croatia* (dec.) br. 43440/98, ECHR 2000-X) u kojoj je sud rekao da iako je mirovina podnositelja zahtjeva smanjena, da se ne može reći da je inferiorna u odnosu na mirovine svih drugih kategorija umirovljenika u Hrvatskoj. Podnositelj zahtjeva je samo izgubio neke povlastice koje mu su mu prije bile dodijeljene kao vojnom dužnosniku države koja više ne postoji.

Nadalje, Sud je smatrao da smanjenje mirovina oficira bivše Jugoslavenske narodne armije od strane hrvatskih vlasti predstavlja metodu integracije ovih mirovina u opći mirovinski sustav Hrvatske (vidi *mutatis mutandis*, *Schwengel v. Germany* (dec.) br. 52442, 2. ožujak 2000., neobjavljena). Sud je također smatrao da države uživaju dosta široku slobodu procjene u uređivanju svoje socijalne politike. To se primjenjuje i na specifičan kontekst raspada bivše Jugoslavije i u odnosu na osobe kojima je bivša država dodijelila posebne povlastice, kao, na primjer, pripadnicima vojske bivše države, osobito u svjetlu činjenice da su se sve od siječnja 1973. godine svi doprinosi u mirovinski fond oficira Jugoslavenske narodne armije uplaćivali u savezni fond u Beogradu, koji, s obzirom da nije došlo do bilo kakvog sporazuma o sukcesiji države, nije podijeljen između država sljednica. Sud primjećuje da su, u tom smislu, hrvatske vlasti prihvatile isplatiti mirovine oficirima bivše Jugoslavenske narodne armije, te uskladile te mirovine s mirovinama drugih umirovljenika tako da je prosječna mirovina oficira Jugoslavenske narodne armije još uvijek nešto viša od prosječne mirovine u Hrvatskoj. Sud je primijetio da je u slučaju *Janković v. Croatia*, odlukom Mirovinskog fonda, Područnog ureda Pula od 12. prosinca 1992. godine g. Janković, kao i podnositelj zahtjeva u ovom predmetu, izgubio više od jedne trećine svoje mirovine. Sud je nadalje utvrdio da je podnositelj zahtjeva zadržao sva prava koja pripadaju njegovoj redovnoj mirovini prema općem sustavu mirovinskog osiguranja. Stoga je Sud smatrao da su novčana prava g. Jankovića koja proizlaze iz doprinosa uplaćenih za njegovu mirovinu ostala ista. U takvim okolnostima Sud nije smatrao da je pravo g. Jankovića da ostvaruje prava iz mirovinskog sustava povrijeđeno na način protivan članku 1. Protokola br. 1, osobito stoga što gubitak

određenog postotka njegove mirovine nije doveo do narušene biti njegovih mirovinskih prava (vidi *Janković v. Croatia*, naprijed citiranu).

Sud ne vidi nikakav razlog da odluči drugačije nego u odluci donesenoj u predmetu *Janković v. Croatia*.

Slijedi da je ovaj dio zahtjeva očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije, te ga treba odbiti kao nedopuštenog, prema članku 35., stavku 4.

2. Podnositelj zahtjeva nadalje prigovara da nedostatak odgovarajućeg obrazloženja odluke Ustavnog suda krši njegovo pravo na pošteno suđenje. Sud je ispitao ovaj dio zahtjeva prema članku 6. stavku 1. Konvencije čiji mjerodavni dio glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi....svatko ima pravo da.....sud....u razumnom roku ispita njegov slučaj...”

Vlada tvrdi da Ustavni sud nije niti žalbeni niti Vrhovni sud te da je njegova isključiva funkcija utvrditi jesu li u postupku koji je prethodio ustavnoj tužbi povrijeđena ustavna prava i slobode podnositelja zahtjeva. Stoga je nadležnost tog suda glede ocjene činjenica i primjena zakona ograničena na pitanje povrede ustavnih prava i sloboda. Vlada ističe da je Ustavni sud smatrao kako su se akti koje je pobijao podnositelj zahtjeva temeljili na postojećim zakonima i da stoga nisu bila povrijeđena ustavna prava podnositelja zahtjeva. Oni smatraju da su u takvim okolnostima sporna pitanja bila odgovarajuće objašnjena.

Podnositelj zahtjeva se ne slaže s Vladom.

Sud ponavlja da članak 6. stavak 1. obvezuje sudove da iznesu razloge za svoje odluke, ali da se ne može razumjeti kao da zahtjeva detaljni odgovor na svaki argument (vidi presudu *Van de Hurk v. the Netherlands* od 19. travnja 1994. serija A br. 288, str. 20, stavak 61. i *Higgins and Others v. France*, br. 20124/92, stavak 42., Reports 1998-I, fasc. 62). Mjera do koje se primjenjuje ova dužnost da se daju razlozi može se razlikovati prema prirodi odluke te mora biti određena u svjetlu okolnosti predmeta (vidi presudu *Hiro Balani v. Spain* od 9. prosinca 1994., serija A br. 303-A i B, str. 12, st. 29. i str. 29-30, st. 27.).

S obzirom na ova razmatranja, Sud želi naglasiti da ideja poštenog postupka zahtjeva da nacionalni sud koji je dao malo razloga za svoje odluke, bilo tako što je preuzeo razloge nižeg suda ili drugačije, zaista mora dotaći bitna pitanja koja su podnesena njemu na odluku a ne bez daljnjih napora samo potvrditi utvrđenja do kojih je došao niži sud (vidi *Helle v. Finland* presuda od 19. prosinca 1997., Reports 1997-VIII, str. 2930, st. 60.).

U ovom predmetu Ustavni je sud govorio o pitanju koje je postavio podnositelj zahtjeva – smanjenje njegove vojne mirovine – i utvrdio da odlukama nižih tijela nije povrijeđeno niti jedno ustavno pravo. Sud ne smatra da su dani razlozi bili neodgovarajući.

Sud stoga zaključuje da u okolnostima ovog predmeta postupak o kojem se radi nije bio nepošten iz razloga na koje se poziva podnositelj zahtjeva.

Stoga slijedi da je i ovaj dio zahtjeva očito neosnovan u smislu članka 35. st. 3. Konvencije i da ga treba odbaciti kao nedopuštenog na temelju članka 35. stavka 4.

Iz tih razloga sud jednoglasno

proglašava zahtjev nedopuštenim.

Vincent BERGER
Tajnik

Georg RESS
Predsjednik